

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput I. Ex Concilio (a) Africano.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

TITULUS XXIX.

De Parochiis, & alienis Parochianis.

CAPUT I.

Ex Concilio (a) Africano.

SI Episcopus ex Donatistis ad Catholicam unitatem est conversus, & qualiter inter se dividant eas, quæ sic inventæ fuerint, nisi ambæ partes fuerint, id est, ut alia loca ad illum, alia ad alium pertineant: ita ut ille dividat, qui amplius temporis in Episcopatu habet, & minor eligat. Quod si fortè unus fuerit locus, ad eum pertineat, quem plebs elegerit: sed si antiqui Catholici suum voluerint, & illi suum, qui ex Donatistis conversi sunt, plurimorum voluntas paucioribus præferatur: si autem partes æquales sunt, majoris temporis Episcopo deputeretur. Si autem ita plurima loca inveniuntur, in quibus ambæ partes fuerint, ut non possint æqualiter dividi; velut si impari numero fuerint, distributis locis, qui parem habent numerum, quicumque locus remanserit, hoc in eo servetur, quod dictum est, cum de uno loco superius tractaretur.

NOTÆ.

COMMENTARIUM.

(a) **E**X Concilio Africano.] *Can. 85.* in Conciliis Latinè versis: in Græcis verò apud Aristinum, & Zonaram *can. 119.* in editione Tillii 120. in codice canonum Ecclesiæ Africanæ notis illustrato à Justelo habetur canon hic ordine 118. in hæc verba: [Ita sanè, ut si Episcopus ex Donatistis ad catholicam unitatem conversus est, & qualiter inter se dividant eas, quæ sic fuerint inventæ, ubi etiam ambæ partes fuerint, id est, ut alia loca ad illum, alia ad alium pertineant; ita ut ille dividat, qui amplius temporis in Episcopatu habet, & minor eligat. Quod si fortè unus fuerit locus, ad eum pertineat, cui vicinior invenitur. Quod si ambabus Cathedralis æqualiter vicinus est, ad eum pertineat, quem plebs elegerit. Quod si fortè antiqui Catholici suum Episcopum voluerint, & illi suum, qui ex Donati parte conversi sunt, plurimorum voluntas paucioribus præferatur. Si autem partes æquales sunt, majoris temporis Episcopo deputeretur. Si autem ita plurima loca inveniuntur, in quibus ambæ partes fuerint, ut non possint æqualiter dividi, velut si impari numero fuerint, distributis eis locis, qui parem habent numerum, quicumque locus remanserit, hoc in eo servetur quod superius dictum est, cum de uno tractaretur loco.] Historiam hujus collectionis Canonum Ecclesiæ Africanæ ex Concilio Melivitanis, & Carthaginensibus adduxi in capite 1. de arbitris, capite 1. de judiciis, & Donatistarum schisma, atque collationem cum Catholicis habitam retuli pro hujus textus interpretatione in capite quoniam, de officio ordin. capite 1. de prescript. capite 1. de majorit. & obed.

CUM Episcopi Catholici magnopere curarent Episcopos Donatistas lucrifacere, & ad unitatem Ecclesiæ Catholicæ trahere, ne eo prætextu, quod sedes proprias illi conversi non recuperarent, obdurati in schismate peristerent, varia circa dioceses eorum PP. in Concil. Carthag. celebrato anno 418. temporibus Honorii, & Theodosii statuerunt, ut Donatistas allicerent ad unitatem Catholicam. In præfenti canone statuerunt, ut si Episcopus ex Donatistis reversus fuisset ad unitatem Ecclesiæ, cum alius Episcopus Catholicus in ejus diocesi ordinatus erat, inter utrumque diocesis divideretur, ita, ut retento Episcopali honore, uterque ministraret in propriis locis, ita ut pars diocesis ad unum, pars ad alium pertineret, ut de Episcopis Arianis ad fidem Catholicam conversis statutum fuit in Concilio Toletano, ut retuli in capite quoniam, de Offic. Ordin. Licet enim juris stricto rigore in una Cathedra duo simul Episcopi esse nequeant Synodus Nicæna *can. 8.* quare cum Episcopi hæretici ad unitatem Ecclesiæ redibant, Presbyterorum, aut saltem Coepiscoporum honor illis tantum servabatur, D. Cyprianus libro 1. epistol. 4. & libro 4. epistol. 2. probat Cironius ad titulum de cleric. agrot. postea tamen PP. Latini cum Donatistis, & Hispani cum Arianis mitius pacti fuerunt, videlicet ut servato honore Episcopali, in eadem diocesi cum ipsis ministrarent. Sed quia communitio plerumque parit discordias, l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de legat. 2. l. in re communi, ff. de servit. urban. & nullum remedium ad eas sedandas aptius est, quam divisio, dicit §. dulcissimis, unde Abraham Genes. 13. agebat:

ajebat: *Ne queso sit juratum inter me & te, & pastores meos, & pastores tuos; fratres enim sumus: ecce universa terra coram te est, recede a me, obsecro; si ad sinistram ieris, ego dexteram tenebo; si in dexteram elegeris, ego ad sinistram pergam.* Ideo PP. in presenti statim plebem dividendam esse sanxerunt, certam formam divisioni prescribentes, videlicet ut unus ex Episcopis divideret, & divisione facta, alter eligeret; si enim unus, idemq; dividendi simul, & eligendi potestatem sibi vindicaret, iniquissima, immo & leonina divisio erit, quod agnovit Marcus Tul. lib. 2. de Oratore, ibi: *An ergo, inquit, oblitus es, Crasse, Antonium ita partium esse tecum, ut ipse instrumentum Oratoris exponeret, tibi ejus distinctionem, atque ornatum relinqueret.* Tiberius apud Dionem ajebat: *Quanam id ratione fiat, ut idem dividat, qui & pariter eligat.* Seneca lib. 5. de benefic. c. 16. ubi dum provincias ut eligat, distribuit, ait: *Ut alter dividat, & alter eligat.* Constantinus etiam Imperator hoc privilegium singulari jure concessit uxori defuncti, qua tacitum fideicommissum a se relictum detulisset, ut patrimonii dimidium ablaturam, divisionem cum filio celebraret, & portionem ipsa prior eligeret; notarunt Fornerius libro 5. rerum quotid. capite 22. Vinnius libro 1. select. cap. 34. Aequior ergo certum est illa divisionis forma, multorum populorum usu, & variorum auctorum testimoniis comprobata, ut alteri divisio, alteri electio concedatur, l. 1. C. de his, qui se deserunt, libro 10. l. 2. Cod. de metatis, & epid. l. 2. Cod. quando & quibus quarta. D. Augustinus lib. 16. de civit. Dei cap. 20. *Quando terrenorum aliquid partiendum est, major dividat, & minor eligat.* Illustrant ultra congestos à Barbosa in presenti, Mancinus de triplici juris collat. lib. 1. cap. 20. Forner. dict. cap. 22. Stephanus Durantius quest. 37. Bronchorst. cent. 1. miscel. assert. 52. Cuciacius lib. 13. obs. cap. 24. & in l. 2. Cod. quando & quibus, Andreas Scotus ad Senecam dict. controv. 3. Gothofredus in dict. l. 2. Mynsingerus lib. 4. observ. cap. 37. Arniseus, de jure resp. 2. p. relect. cap. 2. sect. 8. num. 277. Pineda tom. 1. mon. lib. 2. cap. 2. §. 1. & quoniam aetate provectiores praecipue iudicii maturitate pollent, ideo divisionis arbitrium eis plerumq; conceditur, junioribus autem ligendi facultas: cujus distinctionis aequitatem commendans D. Ambrosius lib. 1. de Abrahamo, cap. 3. inquit: *Firmior dividat, infirmior eligat, ne habeat quod conqueratur.* Electionis enim suae partem non poterit calumniari: non resistet occasio resistendi, cui datur opus eligendi. Nec divilior gravatur; nam quo prudentior, eo cautior, ut nec indivisione circumscribatur, nec in

electione fraudetur. D. Augustinus lib. 16. de civit. Dei, cap. 20 idem factum Abrahæ referens, ait: *Hinc fortassis effecta est inter homines pacifica consuetudo, ut quando terrenorum aliquid partiendum est, major dividat, minor eligat.* Facit Seneca lib. 6. declamat. 1. ibi: *major dividat, minor eligat.* Unde Patres Ecclesiae in presenti jubent, ut antiquior Episcopus dividat, Junior verò eligat, ut nulla fraudis suspicio in Catholicis dari possit. Et licet hanc divisionis rationem in iudicio familiae eriscunda, aliisque controversiis in iudicium deductis observari debere plures crediderint relati à Barbosa in presenti; tamen rectius cum aliis existimavit Vinnius dict. cap. 34. hanc divisionis formam in pacifica honorum possessione, id est extrajudiciali, observandam esse; nam ubi semel iudicis officium implorari cepit, & causa in iudicium deducta est, tunc omne id, quod in illo iudicio continetur, cognitioni iudicis relinquendum est, & ejus sententia decidendum; aut si satis diffiniri nequiverit, forti committendum erit, l. 4. & 5. ff. famil. erisc. l. si duobus, C. communia de legat. l. 2. C. quando & quibus quarta pars, §. si familia, Insti. de offic. iudic. Prosequuntur Patres in presenti canone alium casum, quando videlicet in dioecesi unus est locus, qui non accipit commodam divisionem: & docent ad eum Episcopum spectare, quem plebs elegerit, & recte, cum hujus Concilii temporibus in electionibus Episcoporum non parum attendere populi consensus, ut probavi in cap. 2. de elect. Procedunt deinde PP. ad casum illum, cum Catholici petunt suum Episcopum Catholicum, conversi verò à Donatistis suum conversum: & statuunt, tunc majorem partem preferendam esse minori, juxta adducta in cap. 1. de his qua sunt à major. & si partes aequales sint, locus antiquiori praestetur, quia firmior, & idonior creditur; ex supra traditis: & licet aliquis dicat hoc casu Dei iudicio, id est sorte, dubium hoc dirimi posse, ut in Concilio Aquigran. can. 5. relato à Burchardo lib. 3. Decreti, cap. 22. in haec verba: *Plures baptismales Ecclesie in una terminatione esse non possunt, sed una tantummodo cum subditis capellis; & si contentio fuerit de terminatione duarum matricum, plebes utrarumque decernatur; & si non conveniunt, his Dei iudicio decernatur.* Id tamen procedit quando aliter negotium dirimi non potest: at verò in presenti casu populi suffragiis controversia juxta regulas supra traditas decidi potest.

CAPUT II.

Ex Concilio (a) Nannetensi.

IN (b) Dominicis diebus, vel festivis (c) presbyteri antequam Missam (d) celebrent, plebem interrogent, si alterius parochianus in Ecclesia sit, qui proprio contempto Presbytero, ibi Missam velit audire; quem si invenerint, statim ab Ecclesia ejiciant.